

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

H. de Jong, Amsterdam

„Onbekwaam tot enig goed en geneigd tot alle kwaad”¹⁾

H. Katechismus

‘Onbekwaam tot enig goed en geneigd tot alle kwaad’. Bekende woorden uit de Heidelbergse Katechismus, waarin een oordeel wordt uitgesproken over de mens zoals hij voor God is. Woorden die vandaag opnieuw in discussie zijn gekomen. Is dit wel waar? Wordt hier niet te hard geoordeeld? Maakt deze leer geen gefrustreerde mensen? Raken met name onze kinderen niet fundamenteel ontmoedigd wanneer ze volgens deze leer worden opgevoed? Ontmoedigd omdat er bij de ouders nooit een prijzend woord af kan. Ontmoedigd nog meer, omdat in hun hart het vergeefse van alle pogingen om goed te doen bij voorbaat al vast staat.

Ik besef dat ik hiermee meer vragen opwerp dan ik in dit korte ogenblik beantwoorden kan. Ik wil daarom mijn tijd gebruiken voor het plaatsen van een waarschuwing. Denk erom dat u deze leer, die inderdaad de leer van de Heilige Schrift is, niet losmaakt van God, niet uitlicht uit de ontmoeting met Hem. Zonde is een verschijnsel waarop we pas dan een juiste kijk krijgen, als we voor Hem staan.

Dat leren we uit de bijbel en ik geef er twee voorbeelden van, één uit het Oude Testament en één uit het Nieuwe.

—o—

Het eerste voorbeeld is van Jesaja (Jesaja 6). Aan het begin van zijn loopbaan als profeet heeft hij in de tempel van Jeruzalem een visioen. De Here God zelf verschijnt aan hem. „Ik zag de HERE zitten op een hoge en verheven troon”, vertelt hij. Engelen daaromheen die elkaar toeroepen: heilig, heilig, heilig is de

HERE der heerscharen... „En de dorpelposten beefden van het luide roepen en het huis werd vervuld met rook.”

En let nu op hoe Jesaja hierop reageert. „Wee mij”, zegt hij, „ik ga ten onder, want ik ben een man onrein van lippen en ik woon temidden van een volk dat onrein van lippen is – en mijn ogen hebben de koning, de HERE der heerscharen gezien”. Het besef van volstrekte ontoereikendheid ontstaat in de ontmoeting met de Heilige.

Zoals je dat al een klein beetje tussen mensen kunt hebben, dat je je een pummel voelt in het bijzijn van iemand voor wie je een geweldig hoge achtting hebt.

Het tweede voorbeeld betreft Petrus. Ik heb hierbij ’t oog op het verhaal van de wonderbare visvangst. De Here heeft zojuist het vissersbootje van zijn leerling Petrus gebruikt om vandaaruit de menigte toe te spreken. Daarna laat Hij naar de diepte afsteken en het net uitwerpen. En dat loopt dan, ondanks het feit dat er die hele nacht niets gevangen is, op een geweldig resultaat uit: twee boten vol vis.

„Toen Simon Petrus dit zag”, vertelt de evangelist, „viel hij neder aan de knieën van Jezus en zei: ga uit van mij, Here, want ik ben een zondig mens” (Lukas 5:8).

Gesteld voor de Heiland in zijn majesteit ziet Petrus wie hij zelf is. Zondebesef ontstaat in de ontmoeting met God.

—o—

En nu wringt hier, denk ik, de schoen. Want onze tijd is niet sterk in het echt ontmoeten van God. Wij zijn zo druk met onszelf en met elkaar dat wij God

Inhoud

- 221 Drs H. de Jong,
„Onbekwaam tot enig goed
en geneigd tot alle kwaad”
- 222 Ds M. R. van den Berg,
De eerste brief aan de Ko-
rinthiërs (2)
- 223 Ds G. van den Brink,
Pastorale Notities
- 224 Ds L. W. G. Blokhuis,
In Memoriam
ds G. Geuchies
- 225 Drs O. Mooiweer,
Boekbespreking
- 226 M. de Jonge,
Boekbespreking
- 227 Mr dr J. Meulink,
Boekbespreking

vergeten. Wij meten ons aan elkaar en och, dan vallen we best mee. Dan lijkt dat zware oordeel van de Katechismus overdreven.

Druk met onszelf en met elkaar. Zelfs als we voor God komen, kunnen wij nog de ogen van elkaar niet afhouden en gebruiken wij de anderen als maatstaf. Zoals de farizeeër uit de gelijkenis (Lukas 18:9-14).

Die bad en begon: o God..., maar zijn gedachten waren niet bij God, maar bij de mensen, met wie hij zichzelf vergeleek en toen zei: ik dank U dat ik niet ben als die anderen. Hij vond dat hij het nog niet zo gek deed en sociaal gesproken had hij daar niet eens helemaal ongelijk in. Tegenover God evenwel had hij het bij het verkeerde eind.

Dat begreep de tollenaar. Die bad óók. Die zei óók: o God..., maar die méende het. Hij zag werkelijk niemand anders dan de Heilige en wist toen niets anders uit te brengen dan: O God, wees mij zondaar genadig. De farizeeër bad sociaal, de tollenaar religieus.

Het is onbegrijpelijk, maar zelfs christenen hebben vandaag weinig **221**

1) Toespraak Alle-dag-kerk, 8 juli 1987.

besef van God (vgl. 1 Kor. 15:34). De kerk lijkt niet langer religieus, maar sociaal. En ja, in het sociale heet de onderscheiding tussen goede en slechte mensen een betrekkelijk recht. Zelfs het evangelie sluit zich daarbij aan. B.v., als Jezus in zijn gelijkenis zegt dat de bruiloftsmaal vol liep met boze en goede mensen (Matth. 22:10) of dat God het laat regenen over rechtvaardigen en onrechtvaardigen (Matth. 5:45). Dat is het sociale gelijk van hen die tegen de katechismus bezwaar hebben. Maar als er dan iemand komt die Jezus wil opsluiten in dat sociale circuit en tegen Hem zegt: Goede Meester, wat moet ik doen om het eeuwige leven te beërven? dan protesteert de Heiland en zegt: hou de boel open naar boven! Niemand is goed dan één, namelijk God (Marcus 10:17, 18). Die betrekkelijke goedheid immers van de ene mens boven de andere, die verdampt toch als we voor de Heilige staan?

—o—

Het moderne leven, ook binnen de kerken, lijkt zich vandaag af te spelen in een half donkere kamer. Mensen bezien elkaar in dat schemerlicht en stellen vast: als ik zo eens rond kijk en al die lompen zie waarin de mensen gaan, figuurlijk gesproken, dan vind ik dat ik er aardig knapjes bij loop. Velen hebben daarin een betrekkelijk gelijk.

Dan staat iemand op en zegt: maar de leer van de katechismus dan, die zegt dat we onbekwaam zijn tot enig goed en geneigd tot alle kwaad? De anderen kijken hem vreemd aan: dat kun je toch niet volhouden? En inderdaad, in dat half-duister is de forse taal van de katechismus een slag in de lucht. Totdat er iemand naar het raam loopt en de gordijnen opentrekt en dan merkt dat ook zijn nette pak vol vlekken zit. Dat is het moment waarop de katechismus waar wordt.

—o—

Wat moeten we hier nu mee, in de opvoeding bijvoorbeeld? Wel, laat aan je kinderen merken dat je zelf regelmatig naar het raam loopt, dat je je zelf als zondaar voor God kent en kinderlijk blij bent met zijn begenadiging. Hoop en bid dat de Heilige Geest vooral daarmee zal werken aan de kinderziel.

Besef ook dat je kinderen in betrekkelijke zin goed kunnen zijn, zodat je ze op tijd weet te prijzen en je je kinderen goede gaven weet te geven, zoals het evangelie zegt (Lukas 11:13).

Maar doe één ding niet. Ga niet in het half-duister, dat wil zeggen: buiten de ontmoeting met God om, de leer van

de katechismus overdragen. Want de mogelijkheid is dan groot dat je de kinderziel beschadigt.

—o—

Tenslotte kom ik nog even terug op die twee voorbeelden van Jesaja en Petrus. Is het niet opmerkelijk dat beide verhalen erop uitlopen dat deze mensen door God in dienst genomen worden? De een als profeet, de ander als visser der mensen of apostel?

Als wij ons voor God verootmoedigen en bekennen wie wij zijn, dan zal Hij ons verhogen en laten zien wat wij in zijn kracht kunnen.

D. Holwerda, Zuidhorn

De eerste brief aan de Korintiërs (2)

Hoofdstuk 8-16. Vrij zijn om lief te hebben.

Uitg. Buijten en Schipperheijn, Amsterdam, 1986, f 19,90

Twee jaar na het eerste deel van zijn bijbelstudie over de eerste brief aan de gemeente te Corinthen publiceerde onze vroegere predikant, M. R. van den Berg, het tweede (en laatste) deel ervan.

2. Niet helemaal bevredigt mij de uitleg van 9, 15-23. Paulus wil alles liever dan dat waarop hij zich laat voorstaan (nl. dat hij belangeloos het evangelie brengt) prijsgeven, zo zegt hij in v. 15. Op zijn uitdragen van het evangelie als zodanig kan hij zich nl. niet laten voorstaan: dat is een zaak van *moeten*; en o wee, als hij het niet doet (v. 16). Nu staat het dus zo: doet hij *met tegenzin* zijn werk, onder zijn opdracht kan hij evenwel niet uit (v. 17b); het enige perspectief op beloning biedt het alternatief: in *gewillige toewijding* zijn taak verrichten (17a).

En voor dat laatste heeft hij kennelijk gekozen. M.i. gaat vdB. hier fout. Hij vat v. 17 op als een irrealis: „Het zou anders liggen... Dan zou hij... Hij zou dan... Maar zo is het niet”. Maar niets in deze tekst geeft naar mijn indruk aanleiding tot deze opvatting.

En dan komt v. 18, dat ik ook weer anders zou willen lezen dan NBG en vdB. doen. Die menen hier nl. te maken te hebben met een vraag („Wat is dan mijn loon?”) en een antwoord daarop („Dit: door mijn evangelieprediking het evangelie om niet te mogen brengen, en zo van mijn bevoegdheid als evangelieprediker geen gebruik te maken”).

Nu stelt de apostel hier zonder twijfel de vraag aan de orde, wat dan wel het loon is dat hij tegoed heeft; *het loon* – wel te verstaan – *voor zijn hartelijke toewijding, waarover hij in 17a had gesproken*. Alleen maar: ik geloof, dat

Terecht is er dan ook gezegd dat je de katechismus moet laten uitspreken. „Wij zijn onbekwaam tot enig goed en geneigd tot alle kwaad, *tenzij wij door de Geest van God worden wedergeboren*”. God wil ons niet plat slaan, maar verheffen. Het is zijn vreugde dat te doen. Maar het gaat wel door de crisis van de ontmoeting heen. Telkens weer.

Samengevat, mijn boodschap: Haal de leer van de katechismus niet weg uit de ontmoeting met God. Hou het religieus.

ook de rest van v. 18 nog bij de vraag behoort, en niet een antwoord daarop is. Naar analogie van Jh. 9, 2 („Wie heeft gezondigd,... dat hij blind geboren is?”) zou ik hier nl. willen vertalen: „Wat is dan wel mijn loon, dat ik bij het uitdragen van de boodschap het evangelie kosteloos maak, zodat ik van de bevoegdheid die ik bij (de prediking van) het evangelie heb (nl. levensonderhoud te vragen) geen gebruik maak?” Het antwoord komt pas verderop, als ik wel zie, nl. in v. 23.

Om te begrijpen, wat Paulus daar zegt, moet men m.i. in rekening brengen, dat hij in de verzen die nu volgen vijf maal het woord 'winnen' bezigt. (vdB. wijst daar ook op.) Dat is een term uit de zakenwereld, uit het *handelsleven*, vgl. b.v. Jc. 4, 14. Mogelijk heeft Paulus wel de gelijkenis van Jezus uit Mt. 25, 14 vlgg. voor de aandacht gestaan. Ook daar vinden we viermaal ditzelfde woord (vv. 16, 17, 20, 22): de slaven 'maken winst' voor hun baas.

Nu, Paulus blijft, denk ik, aan dat beeld van het zakenleven vasthouden, als hij aan het slot van v. 23 het woord 'synkoinoonos' ('medegenoot') laat vallen. Ik vat het dus op in de zin van 'deelnemer in een maatschap', 'vennoot', 'compagnon'. (Van de plaatsen uit de papyri is bijzonder interessant PAmh II 92, 18, waar de 'koinoonos' ('partner' Moulton/Milligan) van den 'mishios' ('servant' M./M.) wordt onderscheiden. De laatstgenoemde figuur („loon-

arbeider”) is ons bekend uit Lc. 15, 17, de eerste mogelijk uit Lc. 5, 10. Er is nl. in een andere papyrus (PAMh II 100, 4) sprake van het in maatschap bevisen van een plas, waarbij het aandeel van den aangetrokken partner ook wordt genoemd.)

Welnu, een compagnon stelt zich anders op tegenover de zaak waarin hij werkt dan een employé. De laatste krijgt zijn vaste loon, en verricht daarvoor een afgestemde hoeveelheid werk. De eerste krijgt geen vast loon: de zaak is (mee) van hem, en alle winst (!) van de zaak is (mede) zijn winst. Alles wat hij voor die zaak doet komt hem ten goede. Daarom slooft hij zich er dan ook zo voor uit. Het belang van de zaak is zijn belang.

Zó nu vereenzelvig Paulus hier zijn eigen belangen met de belangen van het evangelie. Hij wil in het evangelie-’bedrijf’ winstdelend mede-firmitant zijn, niet een betaalde employé. Daarom zet hij zich restloos in voor die ’zaak’, is tot alles bereid wat maar winst voor het evangelie kan opleveren (vv. 19-22).

Typisch Paulus! Hoe verrassend en ontroerend heeft deze begenadigde schrijver hier in een harstochtelijke ontboezeming zijn besluit verwoord, alles wat hij is en wat hij heeft te investeren in de zaak van Jezus Christus.

Nu begrijpen we ook beter, waarom de apostel na v. 23 als tweede beeld kiest dat van de sport. Ook van sportmensen immers geldt, dat ze zich restloos inzetten (v. 25).

3. T.a.v. 15, 29 vraagt vdB. zich af, of ’boven de doden’ kan worden uitgelegd als ’met één been in het graf’, zoals ondergetekende destijds had voorgesteld. (Het voorzetsel dat hier gewoonlijk vertaald wordt met ’voor’, d.w.z. ’ten behoeve van’, kan nl. ook betekenen ’boven’; en in dié zin vat ik het op.)

Dit versta ik niet goed. vdB. schrijft nl. (blz. 144): „In 1742 schreef iemand al: als je alle verklaringen van deze tekst zou willen weergeven, heb je daar al een dissertatie voor nodig”. Daar moet hij Bengel op het oog hebben (die zich overigens – althans in de voor mij liggende tweede druk van zijn *Gnomon*, 1763 – nog iets krasser uitliet: „non dicam, varietates ipsas, sed varietatum catalogos”, p. 760a). Nu heeft juist Bengel – zoals ik overigens pas jaren na de publicatie van mijn eigen verklaring tot mijn grote verrassing ontdekte – van de woorden waarom het hier gaat dezelfde uitleg gegeven als ik. We hebben hier een voorbeeld – en er zijn er meer – van de mogelijkheid dat een allang gevonden verklaring helemaal in het vergetboek raakt.

„Boven de doden”, zo schrijft Bengel, „wordt hier gezegd in de zin van *boven het graf*, juist zoals in Lc. 24, 5 *met de doden*, d.i. in het graf” (p. 761a). Hij nu wijst erop – wat ook ik betoogde,

maar wat misschien vdB. niet voldoende duidelijk is geworden – dat ’hyper’ (’boven’) in zo’n geval als hier aanduidt „een dreigende nabijheid boven iets” (ib.). Wie boven de groeve verkeren *dreigen er in te vallen*. „Zo worden”, aldus Bengel verder, „boven de doden gedoopt zij die spoedig na hun doop tot de doden zullen worden verzameld”. vdB. moet zich toch van zijn gymnasiumtijd wel passages uit Homerus’ *Odysee* herinneren, waarin een slaaf komt aandragen met water voor een binnengekomen gast, om diens voeten te wassen. Dan staat er (b.v. I 136/137: „ze goot het uit met een mooie gouden lampetkan *boven een zilveren waskom*”. Wel, als iemand staande giet, komt het water pakweg 75 cm. *boven de daaronder staande kom* uit de kan stromen. En ieder kan op z’n vingers natellen, dat dat water dan *in die kom valt*.

Zo hangt er „een steen boven het hoofd van Tantalus” (Pind., *Isthm.* 7, 10, 11), d.w.z. dat die op zijn hoofd dreigt te vallen.

Ik kan hier nog iets aan toevoegen. In de eerste plaats dit. Als wij in ons vlakke land langs het strand lopen, bevinden we ons *aan zee*. Zo noemen we ook

dorpen die daar liggen: *Bergen aan Zee*, *Katwijk aan Zee*. Maar in een bergachtig land met vaak steil uit zee opreizende kusten is dat anders. Wie daar langs de kust loopt, bevindt zich meermalen *boven* de zee: over de kust-rand kijkend zie je – soms op grote diepte – *onder* je de zeespiegel. Dat uit zich ook in de plaatsbepaling van steden aan de kust. Zo heeft Pindarus het over iemand die „woont boven de jonische zee” (*Nem.* 7, 65). Het betreft vermoedelijk iemand uit Cichyrus, een stad die op een hoge rotskust ligt.

Nu, bij een grafkuil heb je te maken met soortgelijke *hoogteverschillen*. Wie aan de rand ervan staat, bevindt zich *boven* de groeve: hij staart, over de rand kijkend, in een gat dat *onder* hem gaapt. Waarom zou ’boven de doden’ dan niet kunnen betekenen ’aan de rand van het graf’?

In de tweede plaats. Wij spreken van ’graf’. De mensen uit de bijbel doen dat ook wel, maar zij hebben toch vooral ook aandacht voor hen die zich daar *onder* de aarde bevinden. Voor modern westers besef liggen daar stoffelijke resten. Maar voor bijbelschrijvers bevindt zich daar een *mensenwereld*, waar het in hun voorstelling soms even ’levendig’

G. v. d. Brink, Rotterdam

Pastorale Notities

O die vaarzen

Wat ik vandaag toch zag op mijn preek-maak-wandeling!

Dat was bij de bruine beren af!

Stel u voor: een wei met vaarzen;

knullige, knuppelige vaarzen.

In die wei een diepgelegen, kleine sloot.

En in die sloot strijkt een heuse ooievaar neer. En begint direct te vissen, ernstig en waardig, zoals het een eiber past.

Maar dat wekt de verontwaardiging van de vaarzen: zo’n rare avis, zo’n vreemde vogel, hoe durft hij in onze sloot? In een wonderlijke

eensgezindheid lopen ze naar de

slootrand, steken hun koppen uit

boven het water en beginnen de

ooievaar weg te loeien: boe! boe!

Meneer de ooievaar kijkt verstrooid op, gaat op de wieken, beschrijft een cirkelsegment en strijkt 100 meter verder weer neer om zijn bezigheden voort te zetten.

Maar nu beginnen de vaarzen pas echt kwaad te worden: Nee maar, wat een brutale knul! Die durft onze hoogmogendheden te tergen!

Ze hobbelebonken achter de

ooievaar aan en dan herhaalt zich

het drama: ze boe-en de vogel uit;

die vliegt 100 meter verder, en zo

voort en zo voort. Tot helemaal achter in de landen, waar ik ze niet goed meer onderscheiden kan.

Je zou ze toch, die runderen!

Van wie hebben ze dat, zou je

zeggen!

Ineens zie ik onze kerkelijke wereld helemaal vol vaarzen.

Ja, want mensen zijn al net als dieren

met dezelfde domme manieren!

Kijk eens, wat draagt dat mens een gekke kleren! Zij hoort niet in onze kerkelijke wei, hoor! Zo benn’ we dat niet ’ewend.

Boe!

Of: jij gedraagt je zo vreemd, zó anders! Zo doen wij dat hier niet hoor!

Of: jij hebt zo’n andere huidskleur!

Zoek maar een andere wei!

Boe!

Laatst zag ik voor de TV een broeder in Christus.

Hij had stiekeltjeshaar, zwart met witte punten.

En een vishaakje in zijn oor.

En een kralenkettinkje om zijn hals.

Ik wed dat hij zwarte schoenen

droeg met scherpe punten.

Hij bleef zo gekleed, zei hij, om zijn vrienden te bereiken met het evangelie.

Stel je voor dat die jongen in onze kerkdienst binnenstapte en bij ons aan het avondmaal kwam!

Bij deze gedachte zit ik ineens stijf van schrik.

O wij vaarzen, wij knullige, knuppelige vaarzen!

Boe!!!

toegaat als in de bovengrondse maatschappij: leest u eens Jes. 14, 9 vlgg.! Van iemand die begraven wordt zegt men: hij daalt in de groeve neer (b.v. Jes. 38, 18), maar ook: hij gaat naar de doden (Pred. 9, 3). En in dezelfde lijn ligt ook de bekende uitdrukking 'hij werd tot zijn vaderen verzameld' (b.v. 2 Kon. 22, 20) of 'tot zijn voorgelacht' (Num. 31, 2). Ook onder de aarde is er voor hun besef een *mensengemeenschap*, waarin iemand bij zijn sterven wordt opgenomen.

Voor 'uit het graf opstaan' gebruikt het NT dan ook 'uit de doden opstaan' (Mc. 9, 9). Voor ons speelt alleen de *grond* een rol waarin de dode begraven lag, voor den bijbelschrijver de *mensenwereld* daar beneden, waarvan hij lid was. Men lette vooral ook nog op het verhaal in Lc. 16, 19-31 („indien iemand van de doden vandaan tot hen komt”, v. 30!) en het door Bengel aangehaalde Lc. 24, 5.

Overigens: hoe men de uitdrukking in kwestie ook wil opvatten, ik geloof nog altijd, dat er één gewichtige aanwijzing in de context is die in ieder geval duidelijk maakt, dat het hier gaat om *mensen die de dood voor ogen hebben*. Ik heb nl. in het bewuste artikel ervoor gepleit het vervolg zó te lezen:

„Waarom ook wij?

Wij lopen gevaar elk uur; dagelijks sterf ik”.

Ik zet dus het vraagteken op een andere plaats dan men pleegt te doen (na het eerste 'wij', en niet na 'uur'). Waarom? Omdat we in de woorden ná „waarom ook wij” te maken krijgen met chiasisch parallelisme. D.w.z.: Paulus zegt twee keer zakelijk hetzelfde maar laat de woordorde wisselen. 'Elk uur', dat achteraan staat, correspondeert op 'dagelijks', dat voorop staat. (Over de bij Paulus nogal geliefde 'kruisstelling' schreef ik in 'Opbouw', jrg. 28, blz. 19, koll. 1-3.) Zinnen die zo nauw bijeen horen mag men niet uit elkaar halen, en de eerste als vraagzin, de tweede als bevestiging opvatten.

De vraag beperkt zich dus tot de woorden „Waarom ook wij?”, een onvolledige zin, die gemakkelijk uit wat vlak vooraf gaat is aan te vullen: „waarom (zouden) ook wij (ons laten doppen)?”. Paulus zegt dus: ik kan die vraag

'wat win je met de doop?' (aangenomen dat die alleen voor dit leven betekenis heeft) ook aan mijzelf adresseren. Zelf ben ik nl. *ook permanent in doodsgevaar*. 'Ook': daaruit valt te concluderen, dat de mensen over wie het in v. 29 gaat eveneens *acuut gevaar lopen te sterven*. En daarom denk ik hierbij aan mensen die, toen ze tot bekering kwamen, al oud of doodziek waren.

Maar ik stop. Anders zou ik de indruk kunnen wekken te preken voor eigen parochie. En dat is echt niet de bedoeling.

ling. Ik ben het met vdB. eens, dat de exegese nog lang niet alle problemen – ook t.a.v. deze brief – heeft opgelost. Maar evenals hij doe ik mijn best voor althans enkele daarvan een oplossing te vinden. Als ik hem bestrijd, gebeurt dat ten diepste in goede harmonie. Nogmaals: vdB. is een uitstekende gids voor wie de bijbel echt wil verstaan.

D. Holwerda

(Overgenomen uit „de Brug”, kerkblad van de Tehuisgemeente.)

L. W. G. Blokhuis, Wapenveld

In Memoriam ds B. Geuchies

In de vroege morgen van de 6e juli is ds B. Geuchies gestorven en op vrijdag 10 juli werd hij begraven. Gezaaid in zwakheid en verderfelijheid om straks op te staan in kracht en onverderfelijheid.

Aan de groeve stonden zijn vrouw en zijn familieleden, zijn collega's en vele, vele gemeenteleden. De gemeente in Wapenveld rouwde. Want daar lag zijn levenswerk gedurende acht en twintig jaren. Daar voelde hij zich thuis en daar vestigde hij zich opnieuw nadat hij in Heerde als emeritus-predikant hulpdiensten had verricht.

Berend Geuchies stamde uit een oud „Afgescheiden” geslacht. Zijn overgrootvader was predikant in de toenmalige Christelijke Gereformeerde Kerken te Rotterdam en te Bunschoten-Spakenburg. En zijn achterkleinzoon kwam na volbrachte studie aan de Theologische Hogeschool te Kampen als jong predikant in Daarlerveen. Daar beleefden ds en mevrouw Geuchies de tweede wereldoorlog en de kerkstrijd, die uitliep op de Vrijmaking. Na tien jaren Daarlerveen volgden acht en twintig jaren van actieve dienst in Wapenveld.

Ds Geuchies had zelf nooit gedacht, dat hij zolang in het vredige en rustige dorp aan de noordelijke Veluwezoom zou blijven. Maar ondanks beroepen, die kwamen, is het Wapenveld gebleven, tot de datum van de emeritering toe. Daar heeft onze broeder met grote zegen gearbeid. De gemeente in

Wapenveld plukt er nog steeds de vruchten van. Mij werd toevertrouwd: „Sommige dominees zijn meer herder dan leraar, anderen meer leraar dan herder, maar ds Geuchies was in beide opzichten goed!”

Velen herinneren zich zijn catechisaties. Hij wist de jeugd te boeien. En hij kende de hem toebetrouwde schapen door en door. Hij las veel in het boek van zijn gemeente en studeerde daarnaast hard. En de resultaten kwamen elke zondag in twee korte, pittige preken. Al die jaren in Wapenveld was niet alleen de bediening van het Woord op de zondagmorgen, maar ook de namiddagpreek aan de hand van de Catechismus fris. Altijd weer anders.

Persoonlijk heb ik ds Geuchies leren kennen in het eind van de jaren zestig. Dat waren de „roaring sixties”, ook in het leven van de Gereformeerde Kerken (Vrijgemaakt). We hadden bewogen en moeilijke classisvergaderingen in Wezep en Ermelo. Het rustige optreden van ds Geuchies maakte op ons diepe indruk. Als er heftige discussies werden gevoerd, kwam ds Geuchies altijd met een beroep op Gods Woord. Hij deed een appel, niet op het gevoel of het verstand, maar op het geloóf van de broeders. Hij wees er op, dat de band, die ons samenbond niet gelegen was in formules en artikelen, maar in het geloof, dat alles verwacht van Christus.

Toen de breuk ook in de Wapenveldse gemeente kwam, heeft dat hem

Stichting voor Jeugdzorg en Maatschappelijk Werk van de Nederlands Gereformeerde Kerk

Consulten voor Maatschappelijk Werk en Psychotherapeutische hulp bij o.a. gezins-, huwelijks- en individuele problemen.

Voor een afspraak met de maatschappelijk werkster of psycholoog kunt u bellen met het bureau van de Stichting: Kooikerseind 88, 3995 BR

veel verdriet gedaan. Gelukkig ontrok zich slechts een minderheid. En ds Geuchies bleef Wapenveld trouw. Na zijn emeritering deed hij vijf jaar hulpdiensten in het naburige Heerde, maar daarna keerde hij samen met zijn geestige en blijmoedige vrouw, die hem tot bijzonder grote steun geweest is, naar Wapenveld terug. De Heere schonk ons in ds Geuchies een markante dienaar des Woords. Een man van brede Schriftkennis en grote belangstelling voor de kerkgeschiedenis. Een broeder die niet de publiciteit zocht, dat lag hem niet, maar die op zijn eigen plaats het hem toevertrouwde talent beheerd en gebruikt heeft. Een man van weinig woorden, die de kunst verstond om te luisteren, maar die ook zeer onderhoudend kon zijn en een gesprek vaak

een heel positieve wending kon geven. Tenslotte: een broeder, die zijn eigen zonden kende en beleed en die wist te roemen in de genade van de Heere Jezus.

We zijn dankbaar voor alles wat God in deze dienstknecht geschonken heeft. En we willen zijn geloof navolgen.

De HEERE vertrooste mevrouw Geuchies en Hij geve ons allen, met name de gemeente in Wapenveld, een dankbaar hart voor het vele goede, gedurende vele jaren geschonken in dominee Berend Geuchies.

(Ten gevolge van de vakantie op de drukkerij kon dit artikel niet eerder geplaatst worden.)

O. Mooiweer, Enschede

Boekbespreking

Drs. G. van Dooren – „.... en wij zijn ontkomen!”.

Verhaal van kerkstrijd in oorlogstijd. Deel II, 216 pag., gebonden. Prijs f24,90.

Ook dit tweede deel waarin Drs. van Dooren uit Canada de verschillende gegevens in het eerste deel reeds aangereikt verder uitdiept heeft ons bijzonder aangesproken en geboeid. Hij schrijft, dat hij geen historicus is, maar zijn persoonlijk verhaal vertelt. Men kan zich afvragen waarvoor het nu nodig is om wat zich veertig jaar geleden afspeelde weer op te halen. Maar wij zijn met de auteur van mening, dat het alle zin heeft. Ouderen en vooral jongeren dienen geïnstrueerd te worden in de titanische worsteling der geesten zoals die zich op het toneel van kerk en wereld voltrekt. Het hart van de mens is van nature boos. Dat blijkt ook in de kerk wanneer de strijd losbrandt ten aanzien van de leer en het recht, mensen worden gekrenkt en buiten spel gezet, in hun ambtseer worden aangetast tot op het bot en voor gewetensvolle beslissingen worden geplaatst. Dat veroorzaakt spanningen en brengt helaas verbittering mee. En omdat juist binnen de ruimte van de kerk de Naam van Jahwèh klinkt en het Woord Gods de norm is, luistert het zo uiterst nauw. De auteur heeft als pastor van Wezep zijn eigen innerlijke moeite gekend. Hij kende niet alleen de strijd van buiten, maar

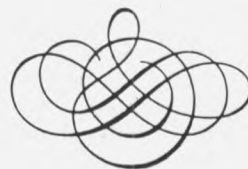
ook de vrees van binnen. Hij erkent dat heel eerlijk. Hij geeft toe, dat er veel zonden opdoken in de manier waarop de strijd gevoerd werd ook van de kant van hem en de zijnen. Maar het ging om het behoud van de kerk van Christus Jezus bij de aloude grondslag. Geen leer tolereren, die afvoerde van de vastheid van het Verbond. Geen ombuiging van het recht laten passeren waardoor de hiërarchie in de kerk werd geijkt. De zelfstandigheid van de plaatselijke kerk is een groot goed! Men heeft in de vergaderingen van de toenmalige klassis Harderwijk kennisgemaakt met „de klauw van het beest” (een uitdrukking van Ds. Post van Axel destijds). Achter de rug van de wettige kerkeraad om was er al een nieuwe éénmans-afvaardiging gecreëerd. Zo gaat dat dan. Maar de breuk is een feit. de trouwe ambtsdragers van de Christus worden als een stelletje Arminianen weggejaagd. Wie zou niet wenen? De HERE heeft tot op de huidige dag voor zijn kudde in Wezep gezorgd. Hij heeft Ds. van Dooren en de toenmalige kerkeraad daarbij gebruikt als zijn instrumenten. Mogen we dat nog zo zeggen vandaag of moeten we die woorden maar vlot inslikken? Maar doen we dan de HERE niet tekort?! Zeer zeker ligt het gevaar van zelfverheffing en zelfverheerlijking permanent op de loer. Niemand is daarvoor immuun. De auteur onderkent dit heel duidelijk en stelt in dat kader ook verschillende indringende vragen aan de vrijgemaakt-gereformeerden in de situatie waarin zij nu verkeren.

En de nederlands gereformeerden doen er goed aan vanwege een gemeenschappelijke achtergrond deze vragen niet te negeren. Ik licht er iets uit; Onder het kopje: „Zien wij de kerk?” gaat van Dooren nader in op de kwestie Hoorn en schrijft dan: „Mag ik het nu zo zeg-

gen: „Hebben wij inderdaad nooit aanleiding gegeven tot de gedachte (die bij velen onder ons leeft), dat wij, de plaatselijke vrijgemaakte kerk, of liever: onze „kerkelijke trouw” in de vrijmaking op één lijn stellen met de vergadering van de éne heilige, katholieke kerk door Christus, zoals art. 27 Ned. Gel. Bel. en Cat. zondag 21 daarover spreken?”. Zeker, je kunt over de laatste alléén maar recht spreken in de eerste persoon enkelvoud, zoals de Catechismus ons dat in de mond legt: „Waarvan ik een levend lid ben, en eeuwig zal blijven”. Maar juist in die positie belijd ik de universele kerk.” (p. 176, 177). Het pastoraat vereiste zo in de barre oorlogstijd van de veertiger jaren een aparte en zeer intensieve inzet. Allerlei mensen, die op zoek naar voedsel Wezep passeerden moesten geholpen worden. Daarbij voegde zich dan het schriftuurlijk verzet tegen een onzalige leerbinding en rechtsverminking. Eén en andermaal wordt in dit verband door de auteur de naam van ds J. O. Mulder genoemd. Deze predikant, toen in Hattem, heeft zich destijds al laten kennen als een medestrijder voor de goede zaak. „.... en wij zijn ontkomen.” „Het slot van Psalm 124, waaraan de titel van dit boek is ontleend, is ons VOTUM, onze plechtige verklaring aan het begin van elke kerkdienst. We zeggen het ruim honderdmaal per jaar. Sinds de vrijmaking hebben we deze woorden dus méér dan VIERDUIZEND KEREN op de lippen genomen.

„Onze hulp is in den Naam des HEREN, die hemel en aarde gemaakt heeft”. (pag. 187).

Drs. G. van Dooren vertrok in 1946, mee op advies van een wijze ouderling, naar Enschede. In 1954 ging hij met zijn gezin naar Canada. In 1977 is van Dooren, na veel ambtelijke en theologische activiteit ontplooid te hebben, met emeritaat gegaan. Maar het woord van Psalm 124 is met hem en de zijnen meegereisd. En dat woord geldt aktueel ook voor ons! Ook dit tweede deel heeft ons verrijkt. Neem en lees!

Boekbespreking

Visie op Karl Barth

Een man, die heel wat ontketend heeft. Hij leefde van 1886 - 1968 en kan „tot de meest invloedrijke theologen van deze eeuw” gerekend worden. Een reus onder de vakgenoten.

1986. Daarom wijdde de EO vorig jaar, 100 jaar nadat Barth geboren werd, in haar programma, Theologische Verkenningen, een serie ethercolleges aan zijn werk. Deze studies zijn thans gebundeld en bij Kok, Kampen, uitgegeven. Omvang 96 blz., prijs f16,90.

Een bescheiden boekje dus. Het telt 11 hoofdstukken, waarin een aantal onderwerpen uit Barth's Kirchliche Dogmatiek, zijn voornaamste werk, besproken wordt. Prof. J. van Genderen (Apeldoorn) nam vier bijdragen voor zijn rekening, dr. M. J. Arntzen twee, evenals prof. W. H. Velema (Apeldoorn), terwijl drs. K. Exalto, dr. R. H. Bremmer en prof. K. Runia (Kampen) elk één hoofdstuk verzorgden.

Achtereenvolgens komen aan de orde: de tijd waarin Barth leefde, de natuurlijke theologie, Openbaring en Heilige Schrift, Barth's bijbelgebruik, de leer der verkiezing, van de schepping, de verzoening, de kinderdoop, de laatste dingen en de ethiek.

Een breed veld, maar slechts in hoofdlijnen aangeduid, want per onderwerp zijn maar gemiddeld acht pagina's beschikbaar. Niettemin wel een duidelijk beeld, het geeft kijk op wat Barth te zeggen had. En dat was nog al wat, als je leest dat de omvang van die dogmatiek 9185 bladzijden is; bij zijn overlijden was dit werk nog niet eens compleet. Daarnaast publiceerde hij veel afzonderlijke studies. Bekend is zijn Römerbrief, een verklaring van het eerste paulinische bijbelboek.

Barth kende in zijn studententijd en ook in de eerste jaren van zijn predikant-zijn de reformatorische theologie niet. Van huis uit was hij liberaal, met een neiging naar het socialisme. Hij voelde zich thuis in de filosofie die toen „in de mode” was: o.a. Kierkegaard, Nietzsche, Kant. Later, toen hij hoogleraar was, „ontdekte” hij Calvijn, maar kon zich toch niet in diens werken vinden. Opmerkelijk is evenwel dat hij zich – wat terminologie betreft – enigszins aansloot bij die van de reformatie van de 16e eeuw. Mede daaruit is wel te verklaren de grote ingang die hij in ons land heeft „niet alleen voor de dogmatiek, maar ook voor de christelijke prediking en voor heel het kerkelijke, politieke en sociale leven” (15). En niet enkel ingang, ook invloed. Zijn gedachten

Jonge strijder

*Ik heb mij dan met wapenen omgord,
zuiveraar van Uw Goddelijk gebied,
vijand van allen, die niet
optrekken naar het koninkrijk dat wordt.*

*Ik heb het doffe legerkamp verlaten,
waar ik aan doovend vuur de tijd droomend versliep,
dapper te zijn onder Uw dappere soldaten,
vaandel op elke weg waar de vijand liep.*

*Hoort hoe het in de dag schalmeit: Pro Rege!
– Maar in de duisternis van het verwarde front
zijt Gij het, die gekruisigd voor mij stond?
Voor wie ik sterven wou, houdt Gij mij tegen*

*en wijst mij wat ik moedig wou ontvluchten?
– O wonder van Uw fluisterzachte naam,
die doet verlangen wat ik wilde duchten,
die doet beminnen wat ik wou verslaan.*

H. M. van Randwijk

uit: „Op verbeurd gebied”.

Uitg. Mij. Holland, Amsterdam, 1934.

waren als dynamiet onder de (vóór de oorlog) bestaande christelijke samenleving. De schade van de explosie daarvan is duidelijk aanwijsbaar in de secularisatie van na de oorlog: de „doorbraak” op allerlei levensterrein.

Ik ga daar hier niet verder op in, maar vraag de lezer mee te gaan naar het jaar

1926, toen in onze kerkelijke kring een eerste, voorzichtige verkenning van Barth's werk en de consequenties daarvan plaats vond, op een moment dat velen nog nimmer van deze theoloog gehoord hadden, laat staan iets van zijn werk gelezen.

Die verkenning, een studie dus van 60 jaar geleden, is thans samen met andere artikelen over en n.a.v. Barth's werk gebundeld en het door uitgeverij Van den Berg te Kampen zojuist uitgegeven boekje „A. Janse over Karl Barth” (121 blz., f17,50 geeft vanuit de H. Schrift brede en fundamentele kritiek op het werk van deze theoloog. Ook zó, dat aangegeven wordt wat de betekenis en strekking van deze („nieuwe”) leer in de praktijk van het christelijk leven is.

Ik wil trachten dit nader aan te geven door iets uit één hoofdstuk van dit prachtige boekje te releveren. Daarin treffen we een analyse aan van de grondtrekken van Barth's theologie.

Reeds jong had Karl, aldus de schrijver, een afkeer van het officiële, gewone burgerlijke christendom en zat hij vol kritiek op het bestaande. Toen kwam WO I over Europa, met z'n diepe ellende en die vlóóg hem aan. Dat mensen zóver konden komen. Janse typeert dan Barth's beleven met dat van het door de Russische schrijver Dostojewski in „Schuld en boete” getekende beeld van de moordenaar Raskolnikow.

In die nood van het leven kende Barth God niet meer. Een God, Die zulke toestanden toeliet, dienen? Hij kon het niet. Zijn enige hoop was dat God tot hem wilde komen. Maar waarom tot hem en niet tot duizenden anderen? Je kunt, zegt hij, God niet narekenen, laat staan iets voorschrijven. Hij is God en wij kunnen niet eens weten hoe en wat dat is. Hij is de gans Andere. Wij moeten Hem God laten, dat is de voortdurende beklemtoning van Barth. Wij liggen allemaal onder het oordeel en moeten „sterven aan onze vroomheid”.

Als we zó leeg en niets presterend zijn kan God misschien tot ons komen, maar we weten nooit wanneer en hoe. We kunnen Hem niet in de Bijbel opsluiten. „Zo komt dan Barth en hij schrijft *de dood* op al wat van ons mensen is, op de kerk, de christelijke wetenschap, de theologie, de ethiek, ja op alles wat wij in onze wereld kennen en op alles wat wij hebben. En niet het minst op de officiële kerk en de gewone godsdienstige mensen... op 'hun' God. (26) Niets in deze wereld hebben we vast in handen. Vandaag zijn we Jacob, morgen Ezau. Laten we maar vrezen om niet onder het oordeel te vergaan. Je komt in de verleiding citaat na citaat te geven, omdat eigen weergave veel van de spanning, die in Janse's artikel ligt, niet tot uitdrukking kan brengen. Daarom de aanbeveling: lees het boek zélf. Je ontdekt dan veel méér, het doet je wat, het verrijkt je buitengewoon.

Na een uitvoerige bespreking van Barth's werk volgt de vraag: wat voor profeet is hij, een ware of een valse? Spreekt hij het Woord van de HERE? „Volk van God, vreest hem niet. Het is niet waar wat hij zegt. houdt u aan de *waarheid* Gods, aan de Bijbel, aan de historische Jezus, die nu in de hemel is en die met Zijn genade en majesteit en

Geest bij u is. Houdt vast aan de kerk, aan het instituut der kerk, aan haar ambten, aan de prediking en sacramenten. Blijf maar kerkelijk en laat u maar schelden voor eigengerechtig, omdat gij een *waarheid* hebt te verdedigen en te bewaren." (41)

Jaren later werkte Janse dit alles breder, eenvoudiger en praktisch uit in zijn boek „Van rechtvaardigen" (1931), dat één doorlopende polemiek is tegen de leer van Barth en zijn volgelingen.

Reeds in 1926 gaf Janse een duidelijke waarschuwing. Ze is niet door ieder verstaan, ook in de kerk niet.

In de beperkte opzet van een boekbespreking moet het hierbij blijven, hoewel er nog veel te zeggen zou zijn over de andere gedeelten van dit boek, dat met medewerking van de Stichting Uitgave Reformatorische boeken is samengesteld door de heer J. L. Struik te Heino.

Het is geen gemakkelijke stof, maar ze verrijkt. Ze doet ook de wens neerschrijven dat ook nu soortgelijke studies gemaakt en gepubliceerd zullen worden, want de grote Verleider tracht Gods volk los te maken van het eenvoudige Woord en wat hij dan voordraagt doet soms „goed" aan. Maar pas op! Zie bijv. het gedicht van H. M. van Randwijk dat illustratie van besmetting door de Barthiaanse theologie is.

J. Meulink, Enschede

Boekbespreking

Harmjan Dam. *De NSB en de kerken*.

Uitg. Kok Kampen, 186 blz., prijs f34,50

De schrijver, een kerkhistoricus, behandelt in dit boek de opstelling van de nationaal socialistische beweging in Nederland ten opzichte van het christendom en met name de Gereformeerde Kerken 1931-1940.

Daarbij kwamen de volgende vragen aan de orde:

Hoe heeft de NSB in de dertiger jaren positie gekozen ten opzichte van de protestantse kerken in de verzuilde Nederlandse samenleving?

Wat heeft leden van protestantse kerken en met name predikanten bewogen lid te worden van de NSB en hoe hebben deze laatsten met hun theologie invloed uitgeoefend op de ideologie van de NSB?

De NSB heeft een tijd lang geprobeerd een christelijke partij te zijn. Was dit 'christelijke gezicht' alleen een masker?

Wat hebben in dit konkrete kader kerk en politiek, theologie en ideologie met elkaar te maken?

De schrijver heeft, dat blijkt ook uit de literatuuropgave, zeer veel historisch materiaal bestudeerd. Toch mis ik in deze lijst namen als Puchinger. Ook voor hen, die deze tijd bewust hebben meegemaakt, komen zeer veel interessante gegevens weer te voorschijn.

Voor mij persoonlijk is een bespreking van een dergelijk boek niet eenvoudig, niet maar omdat ik in mijn jonge jaren veel slaags geraakt ben met NSB-ers, maar meer nog omdat ik als Officier fiscaal en wn. Advocaat fiscaal enige jaren de dossiers van NSB-ers heb moeten bestuderen. Daardoor ontbreekt mij misschien wat de nodige objectiviteit. Je krijgt uit dit boek een duidelijk beeld van de nationaal socialistische beweging in de vooroorlogse jaren. Het is een goede zaak, dat deze zo belangrijke episode te boek gesteld is. Ik kan dit boek dan ook zeer ter lezing aanbevelen.

Jammer is, dat Dam zeer veel historisch materiaal bestudeerd heeft, maar blijkbaar weinig contact heeft gehad met mensen, die deze tijd zelf meemaakten. Hij kijkt te veel als iemand van na de oorlog op deze tijd terug. Zo valt het op, dat Dam al direkt gaat spreken over de verzuilde samenleving in de dertiger jaren. Zo citeert hij op blz. 13 prof. dr. G. v. d. Leeuw via Ben van Kaam „De parade der mannenbroeders". Daarin heeft Dam het over de verzuilde samenleving en de zuilen. Maar dat woord werd in die tijd (1930) door v. d. Leeuw niet gebruikt. Dit is een na-oorlogse term.

Voor de oorlog sprak men van sectarisme. Zo bijvoorbeeld toen in 1930 na een felle radiostrijd beslist werd, dat NCRV en KRO samen de zender Huizen zouden delen en de AVRO en de VARA de zender Hilversum. De AVRO was woedend omdat ze op gelijke voet behandeld werd als de „sectarische" groepen. Pas na de oorlog kwam de term verzuiling op. Een nogal ongelukkige term, omdat hier de suggestie in ligt, dat groepen mensen zich in blokken organiseren, die een eigen leven leiden en elkaar niet ontmoeten. Men stelt dus, dat men zich opsluit en isoleert op grond van een levensovertuiging.

Prof. v. Riessen heeft eens opgemerkt, dat deze beschuldiging van isolatie niet juist is. Die isolatie kan hoogstens als bijverschijnsel optreden, maar dat is een ontaarding. Tussen de „zuilen" is steeds een levendige gedachtenwisseling.

Het feit, dat men zich zoals voor de oorlog christelijk organiseert betekent niet, dat men zich in een zuil opsluit, maar dat men samen met hen, die hetzelfde christelijk geloof belijden een christelijke weg in het leven bewandelt en zich dus overall mengt in de zaken. Van het etiket verzuild, aldus v. Riessen, blijft dus niet veel over.

Ook zijn spreken over „gereformeerde zuil" is onjuist, evenals het spreken van „Gereformeerde ARP". De ARP was

niet een kerkelijke organisatie en was ook niet gereformeerd.

Volgens de schrijver moet de opkomst van de NSB gezocht worden tegen de achtergrond van de politieke ontwikkelingen. Pas vanaf 1922 kon voor het eerst met een parlementaire democratie geëxperimenteerd worden. Voor de wet had het volk wel politieke invloed, maar in feite bleef de invloed beneden de verwachtingen. Achter de façade van een immobiel parlement bedreef de elite politieke koehandel.

De schrijver doet het voorkomen, dat de parlementaire democratie pas in 1922 begon te functioneren. Dat is niet juist. Deze is van veel oudere datum. Voor ons besef was de invloed van het parlement niet erg groot. Nu is die invloed steeds wisselend. Het grote overwicht van iemand als Colijn had ook tot gevolg, dat de invloed van het parlement minder was. Hetzelfde zien we trouwens op dit moment onder het premierschap van Lubbers.

De NSB dankte zijn opkomst in hoofdzaak dan ook aan andere oorzaken.

Nederland ging evenals veel andere landen gebukt onder een zware werkeloosheid en een diepe economische depressie. Bij velen was bittere armoede.

In Duitsland ging het Hitler-regiem de werkeloosheid hard te lijf.

Veel Nederlanders hoopten, dat een dergelijk bewind voor hen betere perspectieven zou geven. Bovendien verwachtte men een betere gezagshandhaving. Ik herinner me, dat ik als 17-jarige met Mussert over deze punten in discussie ging. Helaas was mijn jeudige enthousiasme te groot met als gevolg dat ik door de lijfwacht van Mussert de zaal uitgegooid werd. Mijn eerste politieke optreden was niet erg succesvol.

Naar verhouding schenkt Dam wat veel aandacht aan de enkele predikanten, die voor de NSB kozen. Of buitenbeentjes als ds v. d. Vaart Smit voor de NSB kozen zegt eigenlijk weinig over de verhouding van de NSB en de kerken. Dam vermoedt ook te veel idealisme bij de betrokken predikanten. Zo meent hij, dat ds Hofstede uit idealisme naar de NSB overging. Hofstede had echter sterke politieke aspiraties, die niet vervuld werden. Hij bracht het tot zijn grote spijt niet verder dan lid Prov. Staten. Dit is mij van nabij bekend, omdat Hofstede met mijn vader in de redactie van een AR-orgaan voor Overijssel zat. Ter voorkoming van misverstand: mijn vader had geen politieke aspiraties, omdat het predikant zijn voor hem boven alles ging.

Zo is er, naar ik meen, nog al wat kritiek op dit geschrift te leveren.

Dat neemt niet weg, dat dit boek toch een belangrijke bron is voor de verhouding van de NSB en de Gereformeerde Kerken in de jaren 1931-1940.

Kerknieuws

Ned. Geref. Kerk van Leerdam

Ds P. Veldhuizen, predikant van de kerk van Urk, heeft het door Leerdam op hem uitgebrachte beroep aan genomen.

Ned. Geref. Kerk van Wezep

Zondag 28 juni was voor de gemeente een bijzondere dag. Nog geen twee maanden na het afscheid van ds J. D. Houtman mocht ds F. van Deursen zich aan de gemeente verbinden.

In de morgendienst vond de bevestiging plaats door ds G. van Keulen.

In de middagdienst deed ds v. Deursen intrede met de bediening van het Woord uit Titus 2:11-15.

Na de dienst sprak ds v. Keulen mede namens de kerkeraad; namens de regio verwelkomde ds Blokhuis de nieuwe predikant en tenslotte sprak de burgemeester namens het college van B. en W.

Regionale vergadering Utrecht

Kort verslag van de regionale vergadering van de Ned. Geref Kerken in het ressort Utrecht, gehouden op 30 juni 1987.

Aanvraag preekconsent door br P. J. van Kampen te Zeist: Br v. Kampen houdt zijn preekvoorstel over 2 Kronieken 32:1-23.

De afgevaardigden krijgen gelegenheid opmerkingen over het preekvoorstel te maken. Daarna volgt een beoordeling door ds Kiezenbrink en ds Borgdorff.

Na een korte beraadslaging kan het examen worden voortgezet.

Onderzoek naar de kennis van het O.T. wordt gedaan door ds v. d. Berg,

van het N.T. door ds Janse en van de geloofsleer door de Rietkerk.

Na een kort overleg deelt de praeses met blijdschap mee dat aan br v. Kampen preekconsent is verleend voor de duur van 1 jaar.

De afgevaardigden van Nieuwegein delen mee, dat ds Moerdijk op 16 augustus als predikant zal worden verbonden aan de NGK/CGK te Nieuwegein. Ds Borgdorff zal de regio daarbij vertegenwoordigen.

Zending op Soemba

Verantwoording van ingekomen collecten en giften.

Tussen 1 april en 18 juni in volgorde van binnenkomst:

Kerken: Assen, Sliedrecht, Vlaardingen, Emmeloord, IJsselmuiden, Koog a/d Zaan, Culemborg, Haarlem, Zwijndrecht Gorinchem, Zwolle II, Maassluis, Hengelo, Vlaardingen, Nijmegen, Wieringermeer, Loosdrecht, Doorn, Dronten, Ermelo, Oegstgeest, Breda, Hoorn, Hengelo, Ede, Krommenie, Aalten, Urk, Zwolle, Alphen a/d Rijn, Zoetermeer, Den helder, Zwolle II, Gorinchem, Zwijndrecht, Koog a/d Zaan Middelburg, Culemborg, Aalten, Winterswijk, Haarlem, Zalk, Maassluis, Sliedrecht, Heemstede, Koog a/d Zaan, Alkmaar, Almkerk/Werkendam, en f 112,55 van de NGK te....?

Partikulieren: AV te 'sG, AS te H, Mevr.A. te 'sG, DS te A, JMV te 'sG, ABvW te V, JHS te A, CBR te M, KHvdV te V, RvdL te M, PtH te M, HB te V, JV te H, MAVH te M, AV te 'sG, AS te H, Mevr.A te 'sG, DC te A, ABvW te V, RvdL te M, PtH te M, DC te A, vA te Z, HV te 'sG, AV te 'sG, JV te H, KHvdV te M, AS te H, ABvW te V, WMA te 'sG, JV te H, JHB te H, LD te V, DC te A, AvtH te M, RvdL te M, PtH te M, JMV te 'sG.

Totaal van 1 januari tot 18 juli 1987:

Kerken: f 28.198,50; Particulieren: f 11.579,15. Totaal f 39.777,65.

Benodigd in deze periode:

f 43.165,00. Het tekort is vermindert tot f 3.387,35

Uit breder kring

Stichting Christelijk Studiecentrum

Mensen maken? Cahier 3, 1987.

Dit Cahier handelt over moderne mogelijkheden om in te grijpen in de mehselijke erfelijkheid en de menselijke voortplanting. Het zal duidelijk zijn dat de nieuwe mogelijkheden even fascinerend als huiveringwekkend zijn.

Het ondervangen van de onvruchtbaarheid van man of vrouw en het voorkomen of herstellen van erfelijke afwijkingen zijn doelstellingen die de meeste mensen positief zullen beoordelen. Maar uit de artikelen in dit Cahier blijkt al dat het zo eenvoudig niet is. Wat doen we met jonge embryo's die na de bevruchting niet in de baarmoeder ingeplant worden? Waarom zouden we zulke belangrijke zaken als de talenten of de karaktereigenschappen of zelfs het geslacht van ons kind aan het toeval overlaten?

Deze bundel wil een handreiking zijn voor ieder die zich medeverantwoordelijk weet voor de samenleving waar hij toe behoort. In die samenleving dreigt de bijbelse visie op elk mens als uniek persoon, levend voor Gods aangezicht, door de technische mogelijkheden versluierd te raken.

Dit Cahier is te bestellen door overmaking van f 12,50 incl. verzendkosten, o.v.v. Cahier no. 3 op Rabo-bank nr. 39.36.40.086, giro nr. 2247500.

"...de Here is goed,
zijn goedertierenheid is tot in eeuwigheid,
en zijn trouw tot in verre geslachten."
(Psalm 100)

De Here verblijdde ons opnieuw met de geboorte van een dochter en zusje.
Wij noemen haar

MARTJE

K. Muller
A. A. Muller-Boltendal
Jan, Remko, Okkelien,
Dineke, Jetske, Jeltjo

Heerenveen, 12 juli 1987
8446 LC, Oude Veenscheiding 15.

Studente, 19 jaar,
zoekt

KAMER IN UTRECHT of omgeving.

Brieven richten aan:
Mirjam Horsman,
v. Heemskerkplein 15,
2161 TG Lisse,
tel. 02521-14332

**Plaats
U
familieberichten
in dit blad!**

Neem zelf een abonnement

U hoeft er
niet
(volledig)
achter te staan
om er (toch)
voor te zijn.

☐ kennismakingsnummers

☐ abonnement

Naam:

Adres:

Postcode en plaats:

Sturen naar: Administratie Opbouw (zonder postzegel) Antwoordnummer 38, 3940 ZD Leersum.

Opbouw
voor mij